

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@bua.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Modern families, over fluïde gezinnen en helpende systemische praktijken

Studiedag BVRGS

[Mechelen, 21 maart 2025]

Jasmien Peeters

Lentesandalen. Het is een prachtige dag. Ik druk mijn puberzoon – hij strijkt zijn jeans voor zijn eerste fuif met de dubieuze naam ‘Wazig’ – op het hart om het strijkijzer uit te trekken. Bij hem is er het verlangen naar zelfstandigheid, bij mij de onzekerheid over de uitrijping van zijn prefrontale cortex. Ik kijk alvast uit naar de laatste workshop vandaag: ‘De transitieleeftijd – Zoektochten en clichés’ van ouderbegeleider Eline Kegels van de Interactie-Academie.

Ik vertrek naar Mechelen voor de jaarlijkse studiedag van de Belgische Vereniging voor Relatie- en Gezinstherapie en Systeemcounseling (BVRGS). Over fluïde gezinnen. Zes pictogrammen, grote en kleine mannetjes, stellen zo’n fluïde gezin voor, M/V/X, omringd door spiraalvormige wervelstromen.

Een aantal collega’s ontmoet ik enkel hier, één keer per jaar, en dat alleen al maakt zo’n studiedag de moeite waard. Tussen station en congrescentrum loop ik al een lieve collega tegen het lijf. We lopen door een kleine systemische boekenbeurs met literatuur en infostands. Fantastisch, al die collega’s die hun eigen unieke professionaliteit in een boek, een opleiding of een methodiek gieten.

Koffie. De aula in, benen plooiën in oude houten banken, kleppen van lessenaars worden geopend. Bombastische schilderijen kijken op ons neer. Centraal op het podium een houten boomstronk met daarop een snoer kralen met de letters F-A-M-I-L-I-E. In de verwelkoming breekt

dagvoorzitter Yves Vennekens, klinisch orthopedagoog en familietherapeut bij De Kronkel, het ijs. Hij vertelt hoe zijn eigen ‘coming-out’ zijn gezin beïnvloedde, en hoe we met veerkracht en emotionele betrokkenheid veel kunnen dragen en verdragen.

In de verkenning van fluïde gezinnen hanteren we tijdens deze studiedag Maurizio Andolfi’s Assisi Manifest als leidraad. Het manifest ontstond na afloop van een mondiale conferentie over relatie- en gezinstherapie, in Italië in 2023 (Splingaer & Hillewaere, 2024). De kernbegrippen zijn: systemisch denken, contextualisering van problemen, intergenerationele overdracht, het belang van emoties, de therapeutische relatie, creatieve interventies en een holistische benadering. Andolfi, familietherapeut, is niet alleen de inspirator. Hij wordt ook opgebeld in Australië. Enkele technische euvelds worden verholpen en ja, plotse-ling is hij daar, in Hawaiïhemd, op het grote scherm, met acht uur tijdsverschil. Greet Splingaer van Rapunzel gaat in gesprek met hem over de betekenis van het manifest voor onze samenleving. Honderdvijftig systeemtherapeuten spitsen hun oren, maar ergens tussen Australië en Mechelen gaat het geluid toch onherroepelijk verloren in de akoestiek.

Ik droom dan maar weg in het donkere houten interieur van de aula. Het heeft de beklemmende vertrouwdeheid van een jeugd in een katholiek dorp in de Kempen, waar het traditionele kerngezin nog erg de norm was en ik als kind van gescheiden ouders in de jaren tachtig altijd een buitenbeentje zou zijn. Mijn moeder, die sociaal werk studeerde in de jaren zeventig, zou een van de eerste vrouwen zijn die het patriarchale script openlijk in vraag stelde en er ook uitstapte in 1986. Pas vele jaren later zou ik dat ‘kerngezin’ als een cultureel construct kunnen zien en het als een

vrij recente, westerse uitvinding van zijn voetstuk kunnen halen.

Na Andolfi verbindt gepensioneerd gezinswetenschapper Hans van Crombrugge een gesprek op het podium tussen vijf systeemdenkers van verschillende Vlaamse opleidingsinstituten. Hij noemt zichzelf als gezinspedagoog een 'intieme outsider' in een groep systeemtherapeuten en -counselors, en gaat, na een grondige lezing van het manifest, in gesprek met het panel. De microfoon wordt doorgegeven en ze reflecteren over 'gezond' versus 'normaal' en de rechten van de mens. Ook de termen vergeving en ontschuldiging, een taai thema, komen aan bod. Vroeg of laat zal het in elk gezin op de voorgrond staan. In het Manifest van Assisi is vergeving opgenomen in de alinea over verlies, trauma en weerbaarheid: systeemtherapeuten 'helpen om met trauma en pijn in het nu en uit het verleden om te gaan door verbindingen te herstellen en te zoeken naar vergeving' (Splingaer & Hillewaere, 2024, p. 98). Misschien een topic voor een volgende studiedag.

Honderdvijftig deelnemers konden daarna, na veel hoofdbreken, kiezen tussen vier routes. Zo werden er twaalf workshops gerangschikt in drie categorieën: verdiepen, ervaren, reflectie. Veertien sprekers, alfabetisch gerangschikt van Karen Aerden tot Sabine Vermeire, zullen in een workshop met ons aan de slag gaan. Ergens vang ik de term 'mikadogezin' op. De studiedag lijkt daarop: een bundel workshops die voor iedereen anders zal opvallen.

Dit zijn de routes op een rijtje:

- Route 1: Transitie in gezinsidentiteit en hun dynamiek: de verschuivingen in traditionele gezinnen (samengestelde gezinnen, immigratie, genderrollen), de impact op relaties en de zoektocht naar identiteit binnen moderne gezinnen.

- Route 2: Emotionele veerkracht in tijden van sociale druk: het opbouwen van emotionele veerkracht binnen gezinnen die onder druk staan door economische onzekerheid, werkdruk en sociale verwachtingen.
- Route 3: Inclusiviteit en diversiteit: in een steeds diverser wordende samenleving is het van belang dat hulpverleners culturele sensitiviteit toepassen in hun werk. Er wordt ingezoomd op het effectief werken met diverse gezinsachtergronden en tradities.
- Route 4: Therapeutische innovatie en interdisciplinaire samenwerking: het gebruik van creatieve en interdisciplinaire therapieën om complexe gezinsproblemen aan te pakken.

Na het jaarlijkse wikken en wegen, kies ik voor route 1. In de workshop van contextueel counselor Yvette Desmet denk ik met collega's na over digitalisering en parentificatie in drie generaties, neergezet in het huisje van Andolfi, met drie verdiepingen en een ladder. We schrijven brieven naar de twee andere verdiepingen. Het wordt een eigen manifest over digitale connectie en deconnectie. In de tweede workshop, 'Identiteiten in nieuwsoortige gezinnen', vertellen Tine Schellekens en Bart Heirbaut van Rapunzel over hun eigen worstelingen in een moderne familie. Dat heeft een ontscheidend effect. In groepjes interviewen we elkaar en delen we kracht, hoop en ervaring.

De studiedag heeft ook nog een blonde wervelende verrassing in petto: Pascale Platel, schrijfster en theatermaker. Ze volgt de hele dag mee als vliegende reporter en sluit af met een reflectie. De Wrap-up doet denken aan de *outsider-witness*-praktijk en in een mooie echo reflecteert ze op de fragmenten die ze eclectisch oppikte. Het is de levendige afsluiter van een fluïde dag. Sabine Vermeire van de Interactie-Academie

Modern families, over fluïde gezinnen en helpende systemische praktijken

geeft uit het publiek woorden aan een collectief gevoel van onbehagen en de onmacht van de therapeut. Het lijkt alsof er door haar hartenkreet een zucht van opluchting door de zaal gaat omdat iets wat nog geen woorden kreeg, nu wel woorden krijgt en gedeeld wordt. Het gaat om de vraag: 'Hoe verhouden we ons tot een samenleving die kinderen in de kou laat staan?'

Wat ik zeker gemist heb tijdens deze studiedag, wat (te) weinig woorden kreeg, is sociologische duiding van het traditionele kerngezin als slechts een cultureel construct. Ik doe het hier dan maar zelf, met een citaat waarin historicus Lotte Houwink ten Cate het kerngezin beschrijft (2024):

'Het is een sociaalhistorische ontwikkeling, gestold in een normatief verhaal dat een dwingende werking heeft. Het is zo geworteld en vanzelfsprekend dat we vergeten dat het een concept is. En dat het dus anders kan.' (p. 51)

Transculturele geestelijke gezondheidszorg

Congres Universitair Psychiatrisch Centrum, Katholieke Universiteit Leuven
[Kortenbergh, 28 maart 2025]

Hedwig Zaagman-Smit

Vrijdag 28 maart was het zover: ik woonde het congres bij over transculturele geestelijke gezondheidszorg van de Katholieke Universiteit Leuven. Een thema waar ik sinds het volgen van een mooie specialisatiemodule 'Transculturele systeemtherapie', meer mee bekend ben geraakt. Onderweg naar het congres maakte ik al kennis met het thema je ontheemd voelen, wegens verwarring over de locatie van het

Fluïde krijgt dan de betekenis van vloeiend, zodat iedereen zijn/haar/hun leven vrij kan inrichten, zodat liefde en zorg vele duurzame vormen kunnen aannemen.

Jasmien Peeters is filosoof, systeemtherapeut en (EFT-)relatietherapeut. Ze werkt voor Duet relatiebemiddeling en in haar eigen praktijk. E-mail: jasmien@focus-op-verbinding.be

Referenties

- Accademia di Psicoterapia della Famiglia (APF). (z.d.). *The Assisi Manifesto*. Geraadpleegd 14 juli 2025 op www.familytherapyacademy.com/the-assisi-manifesto
- Houwink ten Cate, L. (2024). *De mythe van het gezin*. Uitgeverij Pluim.
- Splingaer, G., & Hillewaere, B. (2024). Het legaat van Maurizio Andolfi – Het Assisi Manifest. *Systeemtherapie*, 36(2), 93-100.

<https://doi.org/10.5553/ST/092436312025037003009>

congres. Met een haperende navigatie kwam ik uiteindelijk te laat op mijn bestemming. Helaas miste ik hierdoor de verwelcoming en de inleiding door Lucia De Haene, hoogleraar en psychotherapeut aan de KU Leuven, en de lezing van landgenoot Trudy Mooren, hoogleraar aan de Universiteit Utrecht en verbonden aan ARQ Centrum'45. Tijdens de lunch ontmoette ik echter een aardige Vlaamse collega, die me een kopie van haar notities gaf.

Mooren vertelde tijdens haar lezing over het werken met groepen van gevluchte gezinnen en deelde haar ervaringen met de praktijk en kennis vanuit wetenschappelijk onderzoek. De methode van Multi Family Therapy (MFT) werd toegelicht. Ze benadrukte de kracht van het werken met gezinsgroepen en hoe de